

Proget da fusiun

Guarda/Giarsun, Lavin, Susch, Zernez/Brail

16 favrer 2012

Stimadas abitantas, stimats abitants
da Guarda, Giarsun, Lavin, Susch, Zernez e Brail

Hoz pudaina preschantar la broschüra d'infuormaziun dal proget da fusiun. Quista as basa sül rapport intermediar e cuntegna ün riassunt da las lavuors da la grupp da proget operativa. A man dal **rapport intermediar**, chi'd es a partir dad hoz publichà süllas **paginas d'internet** dals cumüns e chi po gnir **retrat pro las cancellarias** cumünalas, han tuot ils interessats la pussibilità da s'infuormar detagliada- maing. El es gnü redigi in lingua rumantscha ed in lingua tudais-cha.

In avrigl 2012 infuormain no a l'intera populaziun davart il proget. Per quai sun previs sairadas d'infuormaziun in mincha singul cumün. Als 21 gün 2012 han lö las radunanzas cumünalas, chi decidan davart la fusiun. Pel mumaint speraina d'avair svaglià l'interess per quist proget important,

la grupp da proget operativa

Maria Morell, Linard Martinelli, Emil Müller, René Hohenegger, Corsin Scandella, Fabian Schorta, Roland Rodigari

Riassunt dals puncts principals:

- Rinforzar la posiziun dals quatter cumüns
- Trar a nüz las sinergias optimalmaing e rinforzar la prestaziun economica
- Üna structura da scoula orientada al futur, mantgnair il lö da scoula Zernez e s-chaffir ün nouv lö da scoula a Lavin
- Rinforzar la situaziun finanziaria e las pussibilitats d'investiziun
- Fixar ün pè d'impostas attractiv, concorrenzial e radschunaivel
- Ca. CHF 3'000'000 contribuziun da fusiun
- Simplifichar l'occupaziun dals posts da las autoritats e da l'administraziun
- Viver l'autonomia cumünala in realtä e na be sül palperi
- Garantir daplü cundecisiun da las abitantas e dals abitants a regard lezchas importantas dal cumün, cun s-chaffir unitats d'organizaziun modernas sün tuot ils s-chalins ed eir cun schoglier las cooperaziuns ed ils consorzis
- Realisar üna fusiun da libra voluntà our d'aigna forza in ün bun mumaint e quai cun tour incunter masüras da sustegn chi vegnan sportas
- Fusiunar uossa ed esser pront da profitar dals avantags finansials, schi vegn introdüt la nouva ledscha d'egualisaziun da finanzas.

Ils cumüns Guarda/Giarsun, Lavin, Susch e Zernez/Brail han decis, davo cha S-chanf ed Ardez han comunicà üna decisiun negativa, dad elavurar ün proget da fusiun.

Il nouv cumün vess üna surfatscha da 37'549 ha e füss cun quai, tenor la surfatscha, ün dals plü gronds cumüns da la Svizra. Cun 1820 abitantas ed abitants tockessa'l pro'ls gronds cumüns dal Grischun.

La fusiun dad hoz quatter cumüns ad ün cumün correspuonda a la refurma territoriala e cumünala dal Chantun Grischun. Cun quist pass pudessan gnir scholtas las vastas structures actualas cun blers consorzis ed otras fuormas da collavuraziun e s-chaffir lö ad ün nouv cumün, ferm ed orientà vers l'avegnir.

Viver, abitar e lavurar

Mincha lö maina alch tuottafat special cun sai, quai regard cuntradas, qualitats turisticas, economicas e culturalas. Insembel vain s-chaffi ün lö attractiv per viver, abitar e lavurar e quai cun ün grond potenzial turistic.

Ün cumün cun forza

Il nouv cumün ragiundscha cun seis nomer d'abitants e cun sia surfatscha respettabla üna gronda forza in Engiadina sco eir i'l Chantun Grischun e regard tscherts temas dafatta sül s-chalin naziunal. Sco nouv center turistic tanter l'Engiadin'Ota e l'Engiadina Bassa/Val Müstair/Samignun pudessan uschè gnir s-chaffidas megldras premissas per la sporta turistica e pel cumün sco lö da lavurar e d'abitar. Il nouv cumün as preschantess sco center da l'Engiadina d'immez. El metta ün cunterpais considerabel invers l'Engiadin'Ota sco eir invers la part suot da l'Engiadina Bassa e po uschè eir fuormar e rinforzar nossa regiun.

Votaziun a l'urna

La votaziun a l'urna es previsa sco plü ot organ dal nouv cumün. L'urna es l'instanza chi tscherna ils commembers dal cussagl cumünal, il president cumünal, la cumischiun sindicatoria, il cussagl da scoula e relascha la constituziun e las ledschas cumünalas. Uschè ha l'urna per gronda part las competenzas cha las singulas radunanzas cumünalas vaivan fin uossa.

La radunanza cumünala

A la radunanza cumünala suottastan competenzas vastas. Ella decida sur da relaschs e müdamaints da reglamaints ed uordens impegnativs; decida sur da las competenzas finanzialas chi nu sun resalvadas a l'urna, decida finalmaing, respectivmaing resalvà il referendum pussibel, sur dal preventiv, sur da la fixaziun dal pè d'impostas e sur da l'approvaziun dal quint cumünal. Implü vegnan eir discutats tuot ils affars, chi vegnan plü tard suottamiss a l'urna per la votumaziun.

Il cussagl da cumün

Il nouv cussagl cumünal dess consistier our dad ün president o üna presidenta e ses commembers. El vegn elet a l'urna. Fingia las prümas elecziuns vegnan fattas sur tuot il perimeter da fusiun. Almain per la prüma perioda d'uffizi sun d'occupar ils sezs seguaintamaing: Brail, Guarda/Giarsun, Lavin e Susch han minchün il dret sün ün sez e Zernez ha il dret sün trais sezs.

Iniziativa e referendum

Il dret da las abitantas e dals abitants d'as partecipar a decisiuns dess gnir rinforzà. Sper il dret da votumaziun e da tscherna a l'urna, pon els eir far ün referendum cunter ün proget stat decis da la radunanza cumünala e pretender cha l'affar vegn suottamiss a l'urna. Quista pussibilità dess esser datta fingia a 50 votantas e votants.

Nom e vopna dal cumün nouv

Pro'l nom dal cumün as tratta „unicamaing“ dal nom da la nouv'organisaziun politica, da l'organisaziun administrativa e da la marca chi's preschainta vers inoura. Zernez es fich cuntschaint sco porta dal Parc Naziunal Svizzer. Da quist fat dess profiter eir il nouv cumün. Tenor ils sclerimaints, las ponderaziuns ed ils giavüschs esa gnü decis cha'l nouv cumün dess avair nom Zernez. Sco vopna dal cumün nouv esa previs da surtour quella da Zernez. Ils ulteriurs noms dals cumüns vegnan natüralmaing mantgnüts.

Lingua e cultura

Il vallader resta lingua ufficiala dal cumün nouv. Las societats sun üna importanta part da noss cumüns. Id es important cha quistas sun eir activas in avegnir e chi vegnan sustgnüdas i'l listess rom sco fin quia. Locals dad inscunter cumünals sun eir da mantgnair inavant per l'adöver da las societats. Nossas üsanças dessan gnir mantgnüdas. Pro las üsanças chi's basan sün fats politics (p.ex. Cuvits) esa da far quint cun adattamaints. Quai causa cha la structura cumünala as müda fundamentalmaing.

Cooperaziuns e consorzis

Ils cumüns in nossa regiun sun massa pitschens per schoglier sves diversas lezchas (sco p.ex.: scoula, forestal, pumpiers, allontanamaint d'arschaints, sandà e.u.i.). Perquai d'eiran e sun necessarias fin hoz las cooperaziuns ed ils consorzis. Ün böt principal da la fusiun es, cha'l nouv cumün possa schoglier e realisar darcheu sves üna gronda part da seis dovairs. Culla fusiun o davo ün cuort temp transitoric, vegnan scholtas tuot las cooperaziuns e tuot ils consorzis pussibels.

Scoula

Ils affars da scoula tockan pro las lezchas las plü difficilas chi sun da schoglier pro'l proget da fusiun. Causa cha na tuot ils cumüns – chi appartegnan al consorzi da scoula A-Z – fan part al proget da fusiun, ha la gruppa operativa scleri schi'd es pussibel da manar üna scoula culs scolars da Guarda fin Zernez. Ils sclerimaints han muossà, chi füss pussibel da manar üna scoula da Guarda fin Zernez, chi vess ün lö da scoula a Zernez ed ün a Lavin.

Administraziun cumünala

L'administraziun cumünala (administraziun, finanzas, gestiuns tecnicas) dess gnir centralisada a Zernez. Sün lös externs d'administraziun vegna desisti. L'access per la populaziun a l'administraziun cumünala dess gnir simplifichada cun masüras modernas e cun soluziuns flexiblas. Uschè füssa da sviluppar ün „fnestrigl virtual“ (homepage cumünala), ingio chi's pudess clomar gio infuormaziuns, postar formulars ed inoltrar dumondas. Pro cas güstifichats pudessan eir gnir sports servezzans externs individuals.

Persunal – contrats da lavur existents

Il tema „persunal“ ed il böt da mantgnair tuot ils contrats da lavur existents, sun gnüts trattats illas preparaziuns dal proget detagliadamaing. In quist connex sun gnüts fats eir impissamaints, co chi’s sviluppan e müdan la quantità e la funcziun da las plazzas da lavur a cuorta ed a mez lunga vista. Id es da far quint, cha in üna prüma fasa da la realisaziun da la fusiun, crescha la lavur. Quista situaziun as corregerà però in seguit pervi dal effet da sinergias ed eir pervi da las pussibilitats da raziunalisaziun.

Gestiuns tecnicas

I vegn proseguida üna soluziun cun üna collavuraziun fich stretta tanter il forestal e’l lavuratori. I dess resultar üna gestiun tecnica cun ün manader, chi’d es organisada simpla ed effizianta. A la gestiun tecnica dess eir suottastar l’uffizi da fabrica e la pulizia da fabrica. Tras la creaziun d’ün agen post per quist uffizi, dessan gnir optimats e professionalisats ils andamaints dal proceder da dumondas da fabrica fin pro la collaudaziun.

Servezzan forestal

Insembel cun rapreschantants da las organisaziuns forestalas esa gnü decis chi dess gnir proseguida üna soluziun transitorica pels trais cumüns pitschens culla Gestiun Forestala Macun. Dad üna vart perquai cha l’administraziun forestala Zernez sta davant fluctuaziuns da persunal natüralas e da tschella vart, perquai cha’ls cumüns Ftan, Tarasp, Scuol e Sent han lantschà ün proget da fusiun. Quai vuol dir, cha l’organisaziun Gestiun Forestala Macun resta a cuorta vista mantgnüda.

Lavuratori

Suot consideraziun da la grondezza dal nouv territori e da la topografia, es üna structura dezcentrala radschunaivla. Pussibel füssa cha ün lavuratori vegn staziunà a Zernez e tschel a Guarda. Quists duos cumüns possedan fingià hoz locals da lavuratori moderns. I’l sector dal lavuratori es avantman ün grond potenzial d’optimaziun, chi dess gnir surveglià permanentamaing e trat a nüz davo la fusiun.

Pumpiers

Il cumün nouv dess manar ün unic corp da pumpiers e relaschar basas legalas unificadas per tuot il corp da pumpiers. Quist fat dess schogliar las differenzas tanter las basas legalas existentas dals singuls cumüns, chi existan per exaimpel pro las taxas da cumpensaziun e pro’l devoir da prestar servezzan. Per reagir in cas da bsögn plü svelto pussibel, dess gnir mantgnüda la prontezza d’agir locala.

Agricoltura, alps e pas-chs

Las alps tockan als cumüns e vegnan fittadas a persunas privatas o a corporaziuns d’alp. Ils fittadins actuals dessan pudair dovrar inavant las alps. Els sun svesa respunsables da manar ün’alpagiada economicamaing radschunaivla.

Chamonnas cumünalas

Las chamonnas cumünalas han per alchüns cumüns paca, e per oters üna fich gronda importanza. I’s ha tscherchà üna soluziun, tant co cha quai d’eira pussibel, chi dess resguardar ils bsögns dals fittadins actuals e dals fittadins in avegnir.

Vias da god e vias champestras

La grupp da proget operativa ha constatà, cha tuot ils quatter cumüns han üna ledscha da vias da god e vias champestras severa e restrictiva. Il cumün nouv dess tour in ögl regard l’adöver da las vias da god e da las vias champestras üna soluziun chi dess esser simpla, unificada ed inclegiantaivla. I dessan gnir elavuradas pussibilitats cun las autoritats chantunalas. Ün cumün fusiunà vess eir in quist regard daplü pais.

Finanzas / pè d’impostas

Reguard las finanzas s’haja fat ün’analisa da tuot ils quatter cumüns. Sco basa sun gnüdas dovradas las cifras definitivas dals quatter ons da gestiun 2006 fin 2010 e las cifras da planisaziun dals ons 2011 fin 2015. L’analisa ha muossà, cha’ls quatter cumüns sun fich sumgliants a regard concepziun finanziaria ed a regard las resursas.

Las calculaziuns pel cumün fusiunà sun gnüdas fattas suot la premissa, cha’l pè d’imposta importa 84%. Inavant as prouva, cha’l chantun parta aint il nouv cumün illa classa da finanzas 3. Uschè as pudessa far quint cun contribuziuns chantunalas plü otas obain cun contribuziuns supplementaras.

Progets da fusiun fingià realisats han muossà, cha a cuorta vista as poja trar a nüz be limitadamaing avantags finansials. Ün motiv per quai es, cha a cuorta vista crescha la lavur e cun quai dimena eir ils cuosts. A mez lunga vista as poja trar a nüz tuot las pussibilitats finansialas e tillas fuormar efficiantamaing. Ils sclerimaints muossan, cha culla fusiun as fuorma ün nouv cumün chi’d es finanzialmaing ferm. Id es evidaint, cha Zernez/Brail muossa actualamaing üna difficila situaziun finanziaria. Quist cumün ha però fat d’ürant ils ultims ons otas investiziuns, chi han ün’importanza regionala. Culla fusiun pudessan ils cuosts (per part d’importanza regionala) gnir scumpartits meglider.

Taxas

Il cumün fusiunà unifichescha sias basas legalas plü svelt pussibel, però il plü tard davo 5 ons. Fin pro l'entrada in vigur correspondentia, fa il cussagl da cumün adöver – transitoricamaing – pel territori dals cumüns chi existan hoz, da las ledschas actualas. A basa dals sclerimaints as poja preverer, cha las taxas futuras as fixaran i'l rom dal uorden da taxas dal cumün actual da Zernez/Brail.

Cumün da vaschins

Ils rapreschantants dals cumüns da vaschins sun da l'avis, cha scha'ls cumüns politics fusiuneschan schi chi fetscha eir sen dad avair unicamaing ün cumün da vaschins. Id es previs, cha las radunanzas dals cumüns da vaschins tiran üna decisiun correspondentia e quai avant co cha la dumonda da fusiun vain suottamissa als cumüns politics.

Corporaziuns da baselgia

Pro las corporaziuns da baselgia nu daja ingüens müdamaints in consequenza da la fusiun dals cumüns politics.

Cunvegna da fusiun

Davo ils sclerimaints pendants, las occurenzas d'infuormaziun, la consideraziun dad indicaziuns e posiziuns vegn tut per mans l'elavuraziun d'üna missiva e dal contrat da fusiun (o cunvegna da fusiun). Ils votants e las votantas dal cumün nouv vuschan giò sur d'üna nouva ledscha d'impostas, sur d'üna nouva constituziun ed elegian las autoritats previssas. Quai avant cha la fusiun aintra in vigur. L'uniun dals quatter cumüns vain realisada unicamaing, scha mincha cumün approva la fusiun. Sch'ün cumün nun approva la fusiun, schi restan ils cumüns uschè sco ch'els sun hoz. Per las preparativas da fusiun fin a l'entrada in vigur vegn installada üna suprastanza transitorica.

Rapport intermediar – approvaziun da las suprastanzas cumünalas

Sco manzunà fingià ill'introducziun, cuntegna quista broschüra d'infuormaziun ün riassunt dals resultats chi's basan sül **rapport intermediar, qual es a partir dad hoz publichà süllas paginas d'internet** dals cumüns e chi po **gnir retrat pro las cancellarias cumünalas**. Il rapport intermediar es gnü approvà da las suprastanzas cumünalas a man da las votantas e dals votants. Las suprastanzas cumünalas rinforzan cun quai lur posiziun positiva invers il projet da fusiun.

Adressas da las paginas d'internet cumünalas: www.guarda.ch | www.lavin.ch | www.susch.ch | www.zernez.ch

Prossems pass:

marz 2012 Indicaziuns da la populaziun Adattamaints/cumplettaziuns dal projet	21 gün 2012 Al istess mumaint: votumaziun sur da la fusiun in tuot ils cumüns
avrigl 2012 Elavuraziun rapport/missiva e proposta Elavuraziun dal contrat da fusiun Occurenzas d'infuormaziun i'ls cumüns	lügl 2012 - december 2014 Preparaziun realisaziun da la fusiun: - constituziun cumünala - ledscha d'impostas - elecziuns da las autoritats cumünalas - organisaziun operativa
mai 2012 Approvaziun rapport/missiva tras tuot ils cussagls cumünals	1. schner 2015: entrada in vigur

Projet da fusiun: fasas e mumaints decisivs

